

הנושא: פיצול הדיון בערעורים כך שתחילה תידון שאלת תושבתו של המערער, ואם יימצא כי הוא תושב ישראל בזמנים הרלוונטיים, תידון שאלת ההכנסה החייבת במסגרת ההליך השומתי

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

ע"מ 62960-01-23

בפני: כב' השופטת ירדנה סרוסי

המערערים:

1. חיים צח

2. יונה צח

ע"י ב"כ גורניצקי ושות'

נגד

המשיב

פקיד שומה למפעלים גדולים

ע"י ב"כ עו"ד רויטל בן-דוד מפמ"א (אזרחי)

החלטה

לפניי בקשה לפיצול הדיון בערעורים כך שאדון תחילה בשאלת תושבתו של המערער. אקדים ואציין כי לאחר שקראתי את טיעוני הצדדים מצאתי לקבל את הבקשה.

רקע בתמצית

1. למערער עסקים בניגריה. המערער לא שילם מס בישראל. המשיב פתח בהליך שומתי בעניינו של המערער בשנת 2018 (סעיף 6 להודעה המפרשת את נימוקי השומה לשנת 2009) והוציא לו שומות מס לשנים 2009-2017, בהן נקבע כי המערער הוא תושב ישראל וכן הכנסתו החייבת לפי חישובי המשיב.
2. המערער טוען כי אינו תושב ישראל, ולמצער, כי הוא תושב חוזר ותיק בחלק משנות השומה, ועל כן דין השומות לדחייה. כמו כן, אם לא תתקבל טענתו כי אינו תושב ישראל, טען המערער כנגד חישוב ההכנסה החייבת שביצע המשיב (לרבות כנגד קביעה כי למערער הכנסות מחנ"ז) וכן כי יש לזכותו בגין מס ששילם בניגריה.
3. המערער הגיש בקשה לפיצול הדיון, כך שקודם תתברר בנפרד שאלת תושבתו, ורק אם יימצא כי הוא תושב ישראל, תידון שאלת חישוב הכנסתו החייבת ויתר מרכיבי השומה.

טענות המערער בתמצית

4. סלע המחלוקת העיקרי בערעורים הוא תושבותו של המערער. באין תושבות למערער, מתבטלות מאלהן כל השומות, ומתייתר הצורך בשמיעת יתר הסוגיות בערעור. רק אם יימצא שהמערער היה תושב ישראל, יהיה מקום לבחון את כימות ההכנסה של המערער לשנות השומה, את שאלת קיומן של חברות חנ"ז, את סכום המיסים ששילם בניגריה ועוד שאלות רבות המנותקות משאלת התושבות.
5. מדובר בסוגיות שונות, שדרך הוכחתן שונה. העדים והראיות שונים. גם נטלי ההוכחה עשויים להיות שונים.
6. המערער בדעה שסיכויי ערעוריו בשאלת תושבתו הזרה הם גבוהים מאוד. לכן, פיצול הדיון והתחלתו בהכרעת תושבותו של המערער תהיה יעילה ומועילה, תחסוך זמן שיפוטי רב ותחסוך עליות התדיינות משמעותיות.

טענות המשיב בתמצית

7. לעמדת המשיב יש לדחות את הבקשה. אכן, לעיתים בסוגיית תושבות יש מקום לבחון את האפשרות לפיצול הדיון, אולם, בנסיבות ענייננו, דווקא ניהול הליך משפטי רצוף ביחס למלוא המחלוקות הוא הדרך הנכונה.
8. זאת בהינתן שמדובר בשומות לצווים של שנות מס שהראשונה בהן היא שנת 2009, בכריכת הנושאים שבמחלוקת ובאותם העדים הנדרשים לבירורם, בחשש ממשי מהימשכות ההליך לשנים רבות, בחשש מנזק ראיתי שייווצר מהימשכות ההליכים ונוכח גילו של המערער.
9. במסגרת בחינת סוגיית התושבות נבחנים גם קשריו הכלכליים של הנישום, לרבות פעילות והתנהלות החברות הזרות, מס זר אם שולם ועוד. על כן, ובהתאם לתצהירים השונים שצורפו כנספחים להודעה המפרשת את נימוקי הערעור, דומה כי על פני הדברים, עשויים להישמע בסוגיית התושבות עדים אשר רלוונטיים גם למחלוקת ההכנסה החייבת.
10. בנסיבות העניין, קשה לומר כי פיצול הדיון עשוי לקדם את יעילות הדיון. היעילות לבקשה תגרום להימשכות ההליכים והתדיינות כפולה שלא לצורך.
11. הואיל ושנת המס הראשונה היא שנת 2009, הנזק הרב העלול להיגרם מהימשכות ההליכים הוא ברור, הן מבחינת הנזק הראיתי, הן לאור שינויים פוטנציאליים בבעלי תפקיד במשיב והן אף ביחס לגילו של המערער.

דיון והכרעה

12. כאמור, אני סבורה כי יש לקבל את הבקשה. כפי שהמשיב מודה בסעיף 3 לתשובתו, "ככלל... בסוגיית תושבות יש מקום לבחון את האפשרות לפיצול הדיון". ברגיל, כאשר קיימת סוגיה ברורה ונפרדת שיש בה לשמוט את השומה מעיקרה פיצול הדיון הוא

הדבר ההגיוני, כך שקודם תידון שאלת "החבות" או "האחריות", ולאחריה, אם יימצא כי על הנישום לשלם מס, תידון סוגיית "הנזק".

13. אלא שבעניינינו המשיב טוען כנגד הפיצול שתי טענות עיקריות: **הראשונה**, כי פיצול הדיון לא יהיה יעיל לאור חפיפה בין העדים והראיות הנדרשים לסוגיות השונות; **והשנייה**, כי הימשכות ההליך עלולה לגרום לנזק, לרבות נזק ראייתי.

14. בכל הנוגע לטענה הראשונה, על אף שתיתכן חפיפה מסוימת בין הראיות והעדים בסוגיות השונות, עדיין מדובר בשתי סוגיות נפרדות, שדרך הוכחתן שונה. באיזון החפיפה אל מול השונות, אני סבורה כי רב השונה על הדומה ויעיל יותר יהיה לפצל את הדיון. מה גם, שאף אם יש חפיפה מסוימת בין הראיות והעדים, הרי שמדובר בעיקר בעדי וראיות המערער, כך שמרבית "הטרחה" ממילא תיפול על כתפיו.

15. יתרה מזו, וזה העיקר, גם אם ייקבע כי המערער הוא תושב ישראל, ממילא לא יהיה מקום לדון בשאלת כימות ההכנסה במסגרת הערעור בשלב זה, שכן שאלה זו לא לובנה כל צורכה במסגרת ההליך השומתי. משהמערער מחזיק עצמו כמי שאינו תושב ישראל, הוא אינו נדרש בדיווח על הכנסותיו מחוץ לישראל, ורבות מן הטענות והנתונים ביחס לאותן הכנסות עולים לראשונה לפניי במסגרת הערעור. לאחר שייקבע, אם ייקבע, כי המערער תושב ישראל, יהיה מקום לדון בשאלת ההכנסה החייבת במסגרת הליך שומתי מעמיק, שרק לאחריו, תעמוד הסוגיה לפני בית המשפט. כלומר, מבחינת יעילות הדיון וההליכים, בין כך ובין כך שאלת ההכנסה החייבת תידון בנפרד ובשלב מאוחר יותר.

16. בכל הנוגע לטענה השנייה, הרי שהמשיב אינו יכול לטעון לנזק ראייתי, כאשר הוא עצמו החל את ההליך שנים רבות לאחר שנות המס הנדונות. כך כאמור, ההליך השומתי החל בשנת 2018 ביחס לשנת המס 2009. כמו כן, גם לאחר שהחל ההליך, המשיב לא חש לקדמו. כך למשל, ההודעה המפרשת את נימוקי השומה לשנת 2009, הוגשה למעלה מעשרה חודשים לאחר הגשת הערעור, ולאחר שהמשיב הגיש לא פחות מארבע בקשות להארכת מועד להגשתה. לו המשיב היה חושש באמת מנזק ראייתי ומגילו של המערער, היה מתכבד ונוקט בהליך בסמוך לשנות השומה ועושה כל אשר לאל ידו כדי לקדמו.

17. סיכומם של דברים, הבקשה מתקבלת. ראשית תידון סוגיית תושבות המערער, ואם יימצא כי המערער הוא תושב ישראל בזמנים הרלוונטיים, תידון שאלת ההכנסה החייבת במסגרת ההליך השומתי, לאור האמור בסעיף 15 לעיל, והערעורים יימחקו. המשיב יישא בהוצאות המערער בסך של 3,000 ש"ח.

ניתנה היום, ח' כסלו תשפ"ה (9.12.2024), בהעדר הצדדים.

(-) שופטת